

Nr 176.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsbidrag till täckande av förlust å föreningens för bistånd åt vanföra i Skåne verksamhet; given Stockholms slott den 7 mars 1919.

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att såsom bidrag till täckande av förlust, som under åren 1917 och 1918 uppkommit för föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne vid utövande av dess verksamhet, på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 80,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Axel Schotte.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7
mars 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Schotte anförde:

Föreningen
för bistånd
åt vanföra
i Skåne.

Föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne, som å den föreningen
tillhöriga anstalten i Hälsingborg bereder vård åt vanföra, har i skri-
velse den 12 december 1918 anhållit om bidrag av statsmedel till

täckande av förlust, som under åren 1917 och 1918 uppkommit å föreningens verksamhet.

Anstalten i fråga rymmer inom sig klinik och poliklinik, yrkesskola samt skol- och uppfostringshem, och har föreningen i fråga om det ekonomiska resultatet å de olika avdelningarna lämnat följande upplysningar:

»Vårdkostnaden per patient å klinikavdelningen, som inom sig rymmer 55 vårdplatser, utgjorde år 1913 kronor 2:52 per dag och har sedan i anledning av dyrtiden stigit år efter år, så att densamma år 1917 uppgick till kronor 4:29, och beräknas kostnaden för år 1918 belöpa sig till cirka kronor 5:06. Ersättningssumman per patient och dag uppgår sammanlagt från stat, landsting och enskild, i enlighet med Kungl. Maj:ts bestämmelser av den 6 december 1912 och 29 juni 1917, till kronor 3:—, varför allt sedan år 1916 vårdkostnaden överstigit ersättningssumman och åsamkat föreningen förlust, vilken år 1917 uppgick till kronor 22,701:69 och för år 1918 anslås till cirka kronor 40,000:—.

Utbildningskostnaden för intern elev, d. v. s. sådan som under sin utbildningstid bor å anstalten, har allt sedan år 1913 överstigit ersättningssumman från stat, landsting och enskild, men har det uppkomna underskottet täckts genom bruttoförtjänsten å elevernas arbeten, vadan först år 1915 uppstått förlust å denna avdelning. År 1917 utgjorde förlusten å yrkesskolan kronor 20,963:52, och beräknas densamma för år 1918 uppgå till cirka kronor 42,000:—.

Skolhemmet, som först tagits i bruk den 12 september 1918, inrymmer plats för 40 barn i skolåldern. Ersättningssumman för vart och ett av dessa från stat, landsting och enskild uppgår sammanlagt till kronor 2:— per dag, under det att underhållskostnaden lågt räknat helt säkert kommer att uppgå till kronor 4:— per dag, vilket för föreningen betyder en förlust av kronor 80:— per dag å denna avdelning.»

Närmare uppgifter framgå av följande vid skrivelsen fogade

Tablå

utvisande föreningens för bistånd åt vanföra i Skåne olika underavdelningars, ävensom föreningens ekonomiska resultat samt kapitalkontots ställning under respektive verksamhetsår 1913, 1914, 1915, 1916 och 1917.

Verksamhetsår.	Klinikavdelningen.				Hemmet och yrkesskolan.				Gemensam driftförlust.	Föreningens totalförlust.	Föreningens kapitalkonto vid resp. årsskifte.
	Underhållskostnad per patient och dag enligt våra årsberättelser. Exklusive hyra.	Ersättningssumma per patient och dag från stat, landsting och enskild.	Summa underhållsdagar.	Driftförlust.	Underhållskostnad per intern elev och undervisningsår enligt våra årsberättelser. ¹⁾ Exklusive hyra.	Ersättningssumma per intern elev och undervisningsår från stat, landsting och enskild. ²⁾	Summa interna elever.	Driftförlust.			
1913	2 52	3 —	19,078	— —	648 —	520 —	36 —	— —	— —	— —	195,372 08
1914	2 63	3 —	19,406	— —	565 —	500 —	36 —	— —	— —	— —	214,403 55
1915	3 —	3 —	18,804	— —	627 —	535 —	36 —	73 30	73 30	— —	227,912 38
1916	3 40	3 —	18,684	3,572 23	682 56	538 —	68 —	4,597 78	8,170 01	— —	233,347 58
1917	4 29	3 —	19,287	22,701 69	1,000 96	522 —	68 —	20,963 52	43,665 21	42,405 78 ³⁾	213,256 74
Beräkningar för år 1918.											
1918	5 06	3 —	19,700	40,612 90	1,373 40	504 —	68 —	42,000 —	82,612 90	— —	— —

¹⁾ Underhållskostnad per dag exkl. hyra

Antal undervisningsdagar.

1913	kronor	2: 40	270
1914	»	2: 26	250
1915	»	2: 20	285
1916	»	2: 37	288
1917	»	3: 68	272

²⁾ Förutom denna ersättningssumma per elev från stat, landsting och kommun eller enskild kommer såsom inkomst för eleverna bruttoförtjänsten å deras arbeten, som under åren uppgått till respektive cirka 80, 97, 82, 108 och 182 kronor per elev och undervisningsår.

³⁾ Att kapital-kontot trots den stora förlusten 1917 ej visar större nedgång, beror därpå att enligt styrelsebeslut överfördes vid årsskiftet till detta konto från »kollektfonden» kronor 22,314 94, vilken summa uppstått därigenom att under sista åren inflyttna kollektmedel fonderats.

Ann. Den under åren 1915 och 1916 uppkomna driftförlusten har täckts genom sådana inkomster såsom medlemsavgifter, avkastning å donationsmedel och gåvor, vadan ingen totalförlust uppstått för föreningen, och hava dessa nämnda inkomster i sin mån nedsatt totalförlusten för år 1917.

Till ytterligare belysning av föreningens svåra ekonomiska ställning må hänvisas till nedanstående, vid ansökningen fogade tablåer:

	Summa			Summa	
	Kr.	ö.		Kr.	ö.
Tillgångar den 31 december 1917:			Skulder den 31 december 1917:		
<i>Fastigheter:</i>			Lån mot inteckningar.....	245,169:—	
Hemmet	46,378: 86		» » obligationer.....	21,000:—	
Kliniken	135,607: 34		Hälsingborgs stad, räntefritt		
Skansen	113,365: 29		lån	15,000:—	281,169
Tomt, obebyggd	10,269:—	305,620 49			
<i>Värdepapper</i>	61,300	—	Donationer och fonder:		
<i>Inventarier</i>	33,487	15	<i>Donationer givna utan särskilt</i>		
<i>Materialier</i>	15,840	93	<i>ändamål</i>	114,863	33
<i>Fordringar:</i>			<i>Donationer givna för särskilt</i>		
hos staten:.....	27,403	80	<i>ändamål:</i>		
» landsting och fristående stad: ..	13,967	24	Bandageriets allmänna fond	5,351: 16	
» kommuner och enskilda:	19,331	48	Lars P. Romares bandage-		
tillgodohavande hos banker:			fond	9,991: 85	
Sparbanken i Hälsingborg .	86,354: 29		Wilh. F. Romares bandage-		
Wällufs sparbank	3,079: 20		fond	10,002: 69	
Luggude härads sparbank	5,000:—		Klinikens disponibla ban-		
Hälsingborgs lantförsam-			dagefond	3: 22	25,348 92
lings nya sparbank	3,327: 15		<i>Fonder:</i>		
Bank a.-bol. Södra Sverige	641: 92	98,402 56	Klinikens bandage-reserv-		
Skolhemmet, utlägg	106,238	65	fond	12,035: 31	
Kassabehållning	118	92	Reformationens jubileums-		
			gåvas fond av år 1917 ..	289 50	12,324 81
			Obetalda räkningar		34,748 42
			<i>Tillgångar utöver skulder:</i>		
			Ingående balans	233,347: 58	
			Överförd till kapital-konto		
			innestående medel å kol-		
			lektfonden	22,314: 94	
				255,662: 52	
			Avgår 1917 års förlust ..	42,405: 78	213,256 74
Kronor	681,711	22	Kronor	681,711	22

	Summa			Summa		
	Kr.	ö.		Kr.	ö.	
Tillgångar den 31 oktober 1918:			Skulder den 31 oktober 1918:			
Kassabehållning.....	701	01	Lån mot inteckningar	294,469	—	
Innestående i sparbanken i Hålsingborg	6,229	—	» » värdepapper	18,000	—	
Förskotterade resebidrag	4,301	90	Hålsingborgs stad, räntefritt lån	15,000	—	
Fordringars konto	1,125	61	Donationer	114,863	33	
<i>Fastigheterna:</i>			Lars P. Romares fond	9,991	85	
Gamla fastigheten	47,111	46	Wilh. F. Romares »	10,002	69	
Klinikens fastighet	135,607	34	Klinikens bandagereservfond	12,035	31	
Villa Skansen	113,365	29	» disponibla bandagefond	3	22	
Skolhemsfastigheten	219,556	63	Bandageriets allmänna fond	5,351	16	
Samtliga inventarier	41,348	40	Reformationens jubileumsgåvas fond ..	289	50	
Luggude härads sparbank	5,000	—	Diverse kreditorer	7,347	98	
Värdepapper	64,300	—		Kronor	487,354	04
Bandageriets diverse personer	16,065	99	Kapital-konto (Tillgångar utöver			
Hemmet och yrkesskolans diverse per-			skulder)	253,867	81	
soner	11,509	22				
Materialier	c:a	15,000				
<i>Fordringar hos staten:</i>						
Rest för skolhemmet... 25,000: —						
För legosängsavgifter c:a 9,000: —						
» bidrag till ele-						
verna	»	16,000: —				
Fordran hos landsting	»	10,000				
	Kronor	741,221	85	Kronor	741,221	85

Tillgångar utöver skulder uppgingo den 31 december 1917 till kronor 213,256: 74. I januari 1918 överfördes till kapital-kontot anslaget till uppförandet av Skol- och uppfostringshemmet eller kronor 100,000: —, vadan alltså överskottet den 31 oktober 1918 borde hava uppgått till kr. 313,256: 74 i stället för till kr. 253,867: 81.

Med stöd av det anförda har föreningen anhållit om ett bidrag av 125,000 kronor till täckande av under åren 1917 och 1918 uppkommen förlust å föreningens verksamhet.

Infordrade yttranden hava avgivits av medicinalstyrelsen den 23 december 1918 och av de sakkunniga för utredning angående riktlinjerna för vanförevården den 22 februari 1919.

Under förutsättning att föreningen för framtiden skyddades för större utgifter än dess ekonomiska ställning medgäve har medicinalstyrelsen tillstyrkt, att staten måtte bidraga till täckande av en avsevärd del av ifrågavarande förlust, förslagsvis med 100,000 kronor.

Medicinal-
styrelsen.

Förenämnda sakkunniga hava anfört följande:

De sakkun-
niga.

»Den under de senare åren inträdda väsentliga prisstegringen har haft till följd, att de föreningar, som driva vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg, måst anlita sina kapitaltillgångar för att täcka utgifterna. Den i ekonomiskt hänseende svagaste av de tre föreningarna, föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne, som driver vanförestalten i Hälsingborg, har måst tillsläppa alla sina kontanta tillgångar samt öka lånen mot inteckning med 50,000 kronor. Det kan sålunda befaras, att föreningen, som för närvarande saknar disponibelt rörelsekapital, skall, om hjälp ej mellankommer, bliva nödsakad nedlägga eller inskränka sin verksamhet. Då platsantalet å vanförestalterna ej på långt när motsvarar behovet, skulle ett nedläggande eller en inskränkning i föreningens betydelsefulla verksamhet vara synnerligen olycklig.

Riksdagen har under de senare åren i större utsträckning än tillförne beviljat medel till uppehållande av driften vid de tre vanförestalterna. Vid beräkning av anslagens storlek har man utgått ifrån, att staten skulle bidraga med halva driftkostnaden mot att landsting och den vanföre eller hans hemkommun bidrager med återstoden. I överensstämmelse med denna princip för driftkostnadernas bestridande synes det vara rimligt, att staten bidrager till täckande av åtminstone hälften av den förlust, som under åren 1917 och 1918 uppstått å föreningens verksamhet. Under år 1917 uppgick denna förlust till 42,405 kronor 78 öre och, enligt vad de sakkunniga från föreningen inhämtat, uppgick densamma under år 1918 till 91,650 kronor 52 öre eller för båda åren till sammanlagt 134,056 kronor 30 öre. För täckande av hälften av den sammanlagda förlusten skulle sålunda ett statsanslag av 67,028 kronor 15 öre vara erforderligt.

Enligt de sakkunnigas uppfattning skulle man emellertid kunna ifrågasätta, huruvida ej i detta särskilda fall staten borde sträcka sin hjälp något längre. Det torde möta stora svårigheter för ifrågavarande förening, vilken, såsom ovan anförts, redan synes hava uttömt alla sina ekonomiska resurser och nu befinner sig i ett verkligt nödläge, att uppbringa medel till täckande av återstoden av den uppkomna förlusten. Den verksamhet, som bedrivs vid vanförestalterna, är otvivelaktigt av den art, att den bör på allt sätt uppmuntras och stödjas av statsmakterna. Genom den vård och yrkesutbildning, som lämnas å dessa anstalter, bliva nämligen årligen många vanföra personer, som eljest skulle falla det allmänna till last, samhällsnyttiga medborgare. De sakkunniga vilja ock i detta sammanhang tillägga, att de vid sina överläggningar för uppdragets fullgörande kommit till den uppfattningen, att vanförestälternas väl icke för närvarande bör förstatligas, men att denna verksamhet bör av statsmakterna synnerligen kraftigt understödjas.

De sakkunniga anse sig med anledning härav kunna biträda medicinalstyrelsens förslag om ett statsanslag å 100,000 kronor såsom bidrag till täckande av den uppkomna bristen. Återstoden torde föreningen möjligen kunna anskaffa genom anordnande av lotteri, insamlingar eller dylikt.»

På grund av vad sålunda anförts hava de sakkunniga hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, till tackande av den förlust, som under åren 1917 och 1918 uppstått å föreningens verksamhet, bevilja ett anslag å 100,000 kronor eller det mindre belopp, Kungl. Maj:t kan finna skäligt, dock minst 67,028 kronor 15 öre.

En av de sakkunniga fröken Thora Reuterswärd, tillika föreståndarinna för Hälsingborgs vanförestalt, har avgivit följande särskilda yttrande:

»Med hänsyn till föreningens synnerligen betänkliga ekonomiska ställning är det icke uteslutet, att föreningens verksamhet måste avsevärt inskränkas eller delvis nedläggas, därest det begärda beloppet icke kan erhållas. Då härtill kommer, att möjligheterna att genom anordnande av lotteri, insamling och dylikt erhålla något belopp av betydelse, under de närmaste åren äro särdeles små, får jag för min del hemställa om förslag till riksdagen att bevilja det av föreningen begärda beloppet oavkortat eller 125,000 kronor.»

Departements-
chefen.

De allvarliga rubbningar i vanförestalternas ekonomi, som blivit en följd av kristiden, hava i statsverkspropositionen under punkterna 65—68 av sjätte huvudtiteln föranlett förslag, att statsbidrag till dessa anstalter måtte från och med år 1919 utgå enligt ändrade grunder. Av utredningen i förevarande ärende framgår emellertid, att Hälsingborgs vanförestalt under åren 1917 och 1918 fått vidkännas förlust å sin verksamhet, uppgående, enligt vad de sakkunniga meddelat, till sammanlagt över 134,000 kronor. Räkenskapsutdraget rörande föreningens tillgångar och skulder den 31 oktober 1918 utvisar tillika, jämfört med motsvarande utdrag rörande ställningen den 31 december 1917, att föreningen torde hava uttömt alla sina ekonomiska resurser, i det att dess kontanta tillgångar i det närmaste förbrukats, samt att lån mot inteckningar ökats med 50,000 kronor. Då staten uppenbarligen har ett stort intresse av att anstaltens verksamhet icke hämmas i sin utveckling eller inskränkes, synes vid sådant förhållande påkallat, att statsbidrag beviljas till tackande av ifrågavarande förlust. Beträffande storleken av det belopp, som i sådant avseende bör utgå, torde böra erinras, att staten enligt de i statsverkspropositionen föreslagna nya grunderna, vilka för övrigt i stort sett endast innebära ett fullföljande av tidigare tillämpade principer, skulle bidraga till de årliga driftkostnaderna vid vanförestalterna med hälften, under det att återstående kostnad skulle bestridas av landstingen eller den vanföre. Med hänsyn härtill och i betraktande jämväl av det statsfinansiella läget synes rimligt, att statsanslaget bestämmes till något lägre belopp än medicinalstyrelsen och de sakkunniga föreslagit eller till förslagsvis 80,000 kronor.

För ifrågavarande ändamål har, då medicinalstyrelsens hemställan inkommit först den 27 december 1918, anslag icke kunnat beräknas i årets statsverksproposition. Då emellertid den beräknade förhöjningen med 200,000 kronor av anslaget till hospitals underhåll av skäl, som jag i annat sammanhang (propositionen nr 105) framhållit, icke behöver för det begärda ändamålet till fullo disponeras, föranledes vid bifall till vad jag här ovan förordat icke någon förhöjning av riksstatens slutsumma.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till täckande av förlust, som under åren 1917 och 1918 uppkommit för föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne vid utövande av dess verksamhet, på extra stat för år 1920 anvisa ett förslagsanslag, högst, 80,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

C. Ullman.